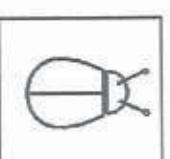
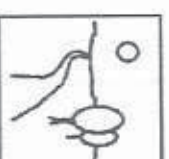
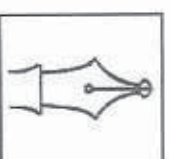
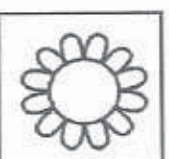

België - Belgique
P.B.
3960 BREE
12/2573

erica

driemaandelijks contactblad
van de werkgroep
limburgse natuurgidsen v.z.w.

*Thomassen Leo - Cuppens
Reinhilde*
Velmerlaan 12
3806 Velm - St. Truiden

september 2004

dit is nummer 3
van de 32ste
jaargang

verantwoordelijke uitgever:
T. Dreesen
Neeroeterenstraat 53
3680 Opoeteren
kantoor van afgifte
Bree 01

ERICA

32ste jaargang nr 3
Herfstnummer 2004
van de Werkgroep
Limburgse Natuurgidsen VZW
Lid van Natuurbeschermingsactie
Limburg (NAL)

Voorzitter: Leo Thomassen
Velmerlaan 12
3806 Velm St.-Truiden
Tel: 011/688811
e-mail : leo.reinhilde@pi.be

Secretaris: Marcel Lemmens
Hoefstadstraat 84
3600 Genk
Tel : 089/356057
e-mail : marcel.lemmens@skynet.be

CVN-Limburg: Petra Haesen
Groene Huis Bokrijk
tel: 011/265482
fax: 011/265455
cvn_limburg@hotmail.com
Natuur-Informatie-Punt (NIP) 011/265486
NIP.limburg@tijd.com

Tijdschrift Erica
Samenstelling:
Theo Dreesen
Neeroeterenstraat 53
3680 Opoeteren
Tel: 089/86 43 54
Theo.Dreesen@tiscali.be

Ledenadministratie :
Cécile Ulenaers
Steenweg op Linde 66
3990 Peer
Tel: 011/79 13 84
Abonnementen:
6,5€ te storten op
235-0010248-75
v/d Limburgse Natuurgidsen

Distels zonder grenzen

Hebzucht wif gesloten deuren

En angst roept luid om prikkelstraat,

*Maar 't onkruid vindt de kleinste scheuren,
De barsjes in de welvaartstaat.*

*En wat w'ook sluiten, strooien, spuiten,
Geen vergif is sterk genoeg.*

*Onkruid hou je echt niet buiten,
Het nestelt zich in elke voeg.*

*Zo hebben w'alles platgespoten,
Zelfs de kruisla vol nitraat,
Maar door beton en asfalt bloeit er
Al weer onkruid in de straat.*

*En de distels zonder grenzen,
Zonder toekomst, zonder recht,
Bloeten hier als nooit tevoren,
't onkruid wint 't laatste gevecht*

Mong Rosseel

Tijdens het verlof kon ik wat grasduinen in een aantal boeken over de natuur, hoe kan het ook anders. De onderwerpen waren insecten, diersporen, vogels, paddestoelen, spinnen, om er maar enkele op te noemen. Je bent dan wel natuurgids maar na enkele dagen verdieping in de uitgebreide 'natuur-literatuur' moet je toegeven dat je toch maar zeer weinig kent van deze boeiende wereld. Wij hebben of maken daarvoor onvoldoende tijd, ons geheugen is te beperkt, wat met ouder worden niet verbetert en wij leven niet lang genoeg. Redenen om er tijdig aan te beginnen.

Eigenlijk mag je daardoor niet depressief worden (een kwaal van deze tijd), je kan ook niet onderlegd zijn in alles. Gelukkig hebben wij Llkona in Limburg en in de verschillende gespecialiseerde werkgroepen kunnen natuurgidsen terecht om hun kennis in de natuur uit te breiden en te verdiepen.

In het najaar zijn er vooral vormingsactiviteiten omtrent paddestoelen. Meer daarover vindt u verder in deze Erica.

Jonge natuurgidsen aarzelen vaak om mensen in de natuur rond te leiden of zich in te zetten in verenigingen voor natuurbehoud of adviesraden omdat zij nog geen ervaring genoeg hebben.

Ervaring kan nochtans alleen maar opgedaan worden door resoluut in de praktijk te stappen.

Voor de cursisten natuurgids is september ook zo'n cruciaal moment. Het verlof heeft de activiteiten op een klein 'pitje' gezet, de biotoopstudie moet nog begonnen worden, de stagewandeling is er ook nog niet van gekomen en het eindgesprek in november is in 't zicht!

Voor hen is de boodschap, volhouden. Wij hadden het hierover al in ons vorig nummer.

De inspanningen die tot nu geleverd werden, mogen niet verloren gaan. De begeleiders van de cursus stellen alles in het werk om voor iedereen de cursus tot een goed einde te brengen.

De Werkgroep organiseert in oktober ook een tweede cursus 'Natuurgids voor andersvaliden'. De cursus in het voorjaar had een zodanig succes dat wij oordeelden dat wij deze opnieuw moesten organiseren. Zij die de cursus reeds volgden kunnen begeleiden in de natuur. Het programma van de cursus leren hoe natuurgidsen deze doelgroep kunnen begeleiden in de natuur. Het programma van de cursus staat ook in deze Erica. Wie nog wenst deel te nemen moet niet meer wachten om in te schrijven, er is zelfs belangstelling van buiten de provincie Limburg.

Zoals u kan merken nemen wij voor het najaar weer een vliegende start met de activiteiten, wij doen het graag en het is de moeite waard. Als wij lezen dat tussen nu en 50 jaar van alle landdieren en planten er 20% zouden uitgestorven zijn is het de hoogste tijd om met zijn allen actief bezig te zijn met de bescherming van milieu en natuur.

Niettegenstaande er elk jaar een 50-tal natuurgidsen bij komen in onze provincie vinden wij spijtig genoeg dat het aantal actieve natuurgidsen niet toeneemt. Het enthousiasme van de jonge natuurgidsen is maximaal bij de diplomering. Het merendeel wil er zelfs nog een jaarje opleiding bij doen, en toch haakt een groot gedeelte af.

Wij zien dat op de jaarvergadering van de Werkgroep in januari waar doorgaans de ouwe getrouwen zijn en slechts enkele 'jonge natuurgidsen'. Hopelijk zal het deze keer anders zijn.

Er bestaat al een uitdrukking voor de vroege afhakers: 'de nieuwe vrijwilliger'. In onze biotoop dus, natuurgidsen die maar kortstondig actief bezig zijn met natuur en milieu en het dan voor bekeken houden. In het beste geval blijven zij vrijwilliger op andere terreinen. De nieuwe vrijwilliger zapt dus telkens opnieuw naar andere activiteiten.

De ouwe getrouwen worden stilaan 'oude getrouwen' en hun werk moet verder gezet worden.

Ik hoop dat deze boodschap niet te pessimistisch overkomt en dat de toekomst mij ongelijk zal geven.

Leo

Vormingscursussen 2004

Het cursusaanbod van het najaar staat traditioneel in het teken van de studie van de fungi. Het schema van de activiteiten vindt u op de achterpagina. Omdat dit mycologisch jaar eigenlijk volledig overschaduw wordt door het verschijnen van de paddestoelenatlas van Limburg, publiceren we hierna een gedeelte van de inleiding die Luc Lenaerts er voor schreef.

Het Project 'Paddestoelen in Limburg'

Als auteur van dit boek moet ik het verhaal vertellen van het ontstaan ervan. Bij mij ontstond de interesse voor systematiek in het algemeen tijdens mijn 1^e kandidatuur geneeskunde aan de Katholieke Universiteit Leuven. In de cursus 'Biologie der Dieren' van Prof. Dr. H. Koch was er een 52 pagina's dik deel gewijd aan de systematiek van de ongewervelde dieren. In het museum dierkunde moesten we honderden ongewervelde dieren en hun 'stamboom' leren kennen. Als hulp voor die determinaties gebruikte ik vaak kleine boekjes over ongewervelde dieren, zoals Moussault-gidsen en Meulenhoffs-natuurgidsen. Tussen deze laatste gidsen was er een klein boekje 'Paddestoelen in Kleuren' van Dr. W.P. Postma (waarin 343 soorten beschreven worden), dat mij bijzonder intrigeerde, maar waarmee ik nooit één paddestoel heb leren determineren. Dat boekje nam ik mee op mijn eerste paddestoelenwandeling (van Natura-Limburg) op 15 oktober 1972 te Lummen, in het kasteel park Loye. Het was een wandeling o.l.v. Bertinus Cauberghe en Landewald Janssen, waarbij de Holsteelboleet (*Boletinus cavipes*) een eerste maal werd gevonden in Limburg. Eens thuis gekomen, herinner ik mij de grote ontgoocheling dat ik niets kon onthouden van al de waargenomen soorten en genoemde namen. De belangstelling was echter voor altijd gewekt.

Voorlopig was er door mijn studies echter geen tijd om aan mycologie te doen. Mijn tweede paddestoelenwandeling was opnieuw een Natura-Limburgwandeling, op dezelfde plaats, op 28 augustus 1975 (nu alleen o.l.v. Landewald Janssen). Na de wandeling werd nabij het kasteel op een aantal tafels een tentoonstelling gehouden van de gevonden soorten. Voor mij was het duidelijk dat ik mij 'vroeg of laat' zou bezig houden met de studie van de paddestoelen.

In de zomer van 1982 begon ik met de natuurstudie. Bijna onmiddellijk groeide de interesse voor 'sporenplanten', aanvankelijk zowel mossen als paddestoelen. Op 10 oktober 1982 ontmoette ik André Vandesande tijdens een Natura-Limburg wandeling in het kasteelpark van Heks. De week daarop maakte ik mijn eerste 'Mycolimwandeling' mee rond de Kinderboerderij Kiewit, in Hasselt. Vóór deze wandeling werd op de parking een 'marsepeinen' Groene knolamaniet geplukt en door iedereen smakelijk opgegeten, tot grote ontzetting van Rik Libot, die dacht dat het om een echte Groene knolamaniet ging.

Vanaf 1982 werd Landewald Janssen mijn eerste 'paddestoelen leermeester'. Vele malen determineerden we samen soorten in het ontvangstlokaalje aan de schoolingang van het college in Heusden-Zolder. Op 8 april 1984 ontmoette ik tijdens een mossenwandeling in de Helzoldbosjes te Heusden-Zolder botanicus Herman Vannerom. Het zou het begin zijn van ontelbare gezamenlijke mossenstudietochten. Vooral de levermosses werden gedurende enkele jaren intensief bestudeerd. Vanaf 1985 werd het mij duidelijk dat een keuze gemaakt moest worden tussen de studie van de mossen en de paddestoelen. Herman bestudeerde de mossen. Ik koos definitief voor de paddestoelen. In 1985 raade Landewald Janssen mij aan lid te worden van de Koninklijke Antwerpse Mycologische Kring. Het was het begin van een lange vriendschap en samenwerking met de Antwerpse mycologen. Ik was sinds het voorjaar 1983 begonnen met het bijhouden van een dagboek, waarin alle waarnemingen

nauwkeurig genoteerd werden. Het werd mij na 1985 snel duidelijk dat dit het vervolg was van de inventaris 'Zwammen in Limburg', van Landewald Janssen.

Vanaf 1985 probeerde ik op een veel systematischer wijze de provincie Limburg te inventariseren met behulp van staffaarten, uitgegeven als topografische 'Kaart van België' door het Militair Geografisch Instituut. Het was een omvangrijke opdracht. Tijdens één van de vergaderingen in 1994 vroeg ik de medewerking van andere mycologen 'om te komen tot een systematische inventarisatie van de provincie'. Hugo Vanderlinden (die ik reeds kende 84) en Jean Vangrinsven aanvaardden de opdracht. Vanaf dan inventariseerden wij aan een hels tempo. Ieder jaar maakten we een plan en duiden we aan

wie welke gebieden zou bezoeken. Enkele malen per jaar stelden we de opdrachten 'bij'. Het leidde in 1996 zelfs tot een inventarisatie van 467 km²! We ontdekten totaal nieuwe terreinen. Vooral het jaar 1996 is daarbij het vermelden waard. In het Hoogbos in Voeren (s Gravenvoeren) vonden we tientallen soorten 'Parasolzwammen'. In november 1996 werden de eerste wasplatenweiden ontdekt te Ketten (Voeren), te Zammelen (Kortesseem) en te Gellik (Lanaken).

Vanaf toen werden graslanden en terreinen in Voeren vaker en vaker bezocht. Het zou uiteindelijk leiden tot de ontdekking op 4 december 2000 van dé wasplatenweiden van Moelingen (Voeren), de

absolute kroon op het werk! Dankzij LIKONA kregen we de mogelijkheid een 'Paddestoelenatlas van Limburg' te publiceren. Vanaf 1997 begon Luc Crevecoeur in 'Het Groene Huis' de gegevens digitaal in te lezen. Dat liep om diverse redenen niet van een leien dakje. Alleen al mijn notities over paddestoelen (en mossen) betroffen meer dan 2000 bladzijden.

In dit project moet de medewerking van vele mycologen vermeld worden. Buiten de hoger genoemde personen ook Jan Cornelis, Jules Evers, Chris Marneffe, Gut Tikin en Jos Tuerlinckx uitgebreide bijdragen.

Luc Lenaerts

De auteurs: Jean Van Grinsven, Luc Lenaerts, Hugo Vanderlinden

Het boek "Atlas Paddestoelen in Limburg" is nog steeds verkrijgbaar.

Geïnteresseerden kunnen de atlas bestellen door 41,- EUR (incl. verzendingskosten) over te schrijven op rekeningnummer 000-0400447-31 van het Provinciaal Natuurcentrum, Het Groene Huis, Domein Bokrijk, 3600 Genk, met vermelding 'Atlas Paddestoelen in Limburg'.

Het boek is ook te koop in 'Het Groene Huis' en in de 'Standaard Boekhandel'. de kostprijs bij afhaling bedraagt 35,- EUR. In Nederland is de atlas te verkrijgen via Meij's Publishers, Ringweg 44, 6141 LZ Limbricht. Telefoon +31 (0)46 4512955, e-mail: wilmeijs@limburg.nl.

Meer info:

LIKONA-secretariaat tel. 011 26 54 62, fax 011 26 54 55

E-mail: likona@limburg.be

Website: www.limburg.be/likona

Wij gedenken.....

Paul Vangeel Herk-de-Stad 1930 – 2004

Na pater Wintmolders in april, verliezen we weer een natuurgids van het eerste uur, van de cursus St.-Truiden in 1970. Paul Vangeel een veelzijdig man noemen, is zacht uitgedrukt. In zijn geliefde Herk was hij gekend als een erg creatief onderwijzer, die bijvoorbeeld voor zijn eindwerk als natuurgids geen gewone biotoopstudie, maar een hele documentatiekist in elkaar knutselde. Ik herinner me nog die plankjes met aangepaste identificatietechnieken.

In onze groep was hij een gewaardeerd bomenkenner wat plaatselijk leidde tot zijn inzet voor de herwaardering van het kasteelpark Olmenhof en van een uitgebreide inventarisatie van alle merkwaardige bomen in en rond Herk. Als verdienstelijk amateur-archeoloog had hij een mooie kans bij de werken aan het Schulensbroek, al had hij zich eerst voor het behoud van het Broek ingezet. In zijn hall en werkkamer stonden toen kisten en dozen met allerlei stenen en beenderen, waarvan verschillende interessante vondsten terecht kwamen op universitaire werktafels en in musea, zoals zijn beroemde Keltische zwaard in het Gallo-Romeins museum.

Van in de normaalschool was Paul geboeid door sterrekunde. Gekoppeld aan zijn liefde voor streek en geschiedenis moest hij wel terecht komen bij Govaert Wendelen, priester-geleerde uit Herk, die in de 19de eeuw zo bekend was dat nu zelfs een maankrater zijn naam draagt. In 1981 kreeg Paul de eerste G. Wendelen-prijs voor zijn studie over de sterrenkundige.

Paul was een minzaam man, maar geëngageerd en vasthoudend aan zijn inzichten en principes. Geschiedenis, taal, muziek, natuur en monumenten van zijn volk en streek bewogen hem zozeer dat hij erin geslaagd is de mensen van Herk en omgeving bewust te maken van de rijkdom van de gemeente op natuurlijk, archeologisch en cultureel vlak.

Een overvolle St.-Martinuskerk te Herk-de-Stad nam op zaterdag 7 augustus ontroerd afscheid van de 74-jarige Paul Vangeel. Het openingslied, "Heimwee doet ons hert verlangen.." symboliseerde al meteen zijn volksverbondenheid, zijn liefde voor natuur en heem die de drijvende kracht waren voor zoveel diverse activiteiten. Heel wat natuurgidsen en natuurvrienden dragen aan Paul een lichtende herinnering en warme bewondering mee.

Cécile Ulenaers

Wij gedenken ook:

Anna Van de Zande. Antwerpen 1926 – 2004

Mevrouw Van de Zande, zoals iedereen haar noemde, behaalde niet het diploma van natuurgids, maar zij volgde wel de cursus begin jaren '70 te Neeroeteren, zonder deel te nemen aan de eindproef. We willen haar hier toch vermelden omdat zij in de jaren 70 en 80 ontelbare wandelingen gegidst heeft in Neeroeteren, vertrekkende vanaf het "Eilandje". Zij was een stille eenvoudige vrouw, met een enorme liefde voor de natuur. Ik denk dat zij soms tot 100 wandelingen per jaar leidde, voor scholen, toeristen en gewone natuurliefhebbers. Zij woonde, alleen, jarenlang in het kleine huisje op het 'Eilandje', en verhuisde in de jaren 90 terug naar Antwerpen waar zij vandaan kwam. Zij was een van die velen die in stilte, bescheiden hebben gewerkt aan het natuurbewustzijn van de mensen.

Odile Comhair. Bilzen 1935 – 2004

Odile was natuurgids sinds 1985. Hij was onderwijzer op rust.

Cursus 'Natuurgids voor andersvaliden'

De cursus gaat door in 'Het Groene Huis' in Bokrijk. Parkeren op parking 'Kasteel' (parking 2)

De interactieve lessen vanen aan om 19.00 uur en lopen tot 22.00 uur.

De praktijkwandeling op zaterdag 6 november is van 10.00 tot 13.00 uur en start op de parking kasteel Bokrijk.

Deelname is gratis. Vooraf inschrijven is noodzakelijk bij Petra Haesen op het CVN of op het NIP.

De cursus wordt gesteund door de provincie Limburg.

1. donderdag 07 oktober 2004

Basistechniek: omgaan met andersvaliden door Veele Vanherk, Elkon

Nadruk op het zintuiglijke aspecten.

2. donderdag 21 oktober 2004

Specifieke groepen andersvaliden

doven : door Suzie Briers

fysisch gehandicapten : door begeleiders en bewoners van "Elkon", Veele Vanherck

3. donderdag 28 oktober 2004

Specifieke groepen andersvaliden

blinden : door Vorming blindenzorg Licht en Liefde, Elke Willaert,

mentaal gehandicapten : door begeleiders van " De Brug vzw", Griet Claes en Kerty Vos

4. zaterdag 6 november 2004 van 10.00 tot 13.00 uur

Praktijk

Natuurwandeling in Bokrijk met andersvaliden en hun begeleiders.

Na de wandeling worden ervaringen uitgewisseld tussen natuurgidsen, deelnemers en begeleiders bij een koffie in Het Groene Huis.

Natuurgids én stapper

Paul Frederix uit Heusden, natuurgids sinds 1999, start op 1 september voor een wandeltocht van goed 3.500 km naar Fatima in Portugal.. Of 7.000.000 passen naar midden-Portugal, met onderweg ook nog eens tussenstops in Lourdes en Santiago de Compostela. Als ultieme motivatie laat de Heusdenaar zich sponsoren voor het goede doel : De Sint-Vincentius-vereniging.

Eerder trok de 55-jarige Heusdense wandelfanaat door Engeland, Schotland en Ierland. Telkens van zee tot zee. Hij doorkruiste ook het Stara Platinagebergte in Bulgarije, ontdekte verder al stappend de Alpen en de Pyreneeën. Allemaal hoogst avontuurlijke expedities, maar die éne ultieme wandeldroom bleef door Paul's hoofd spoken : *extra large* naar Fatima.

Als de blaren hem geen parten spelen, wil Paul op 20 december in Fatima aankomen. " *Dat blijft het belangrijkste moment*", meent Paul. "Nu blijft het nog met woorden, maar dan weet ik effectief of ik mijn doel bereikt heb. Om de moeilijke dagen door te komen, wil ik stappen voor de Sint-Vincentius-vereniging van Heusden-Zolder. Die gedachte moet mij voort helpen, zeker als ik het even niet zie zitten in de verlaten streken van Noord-Spanje en Portugal. Ik zal mezelf ook wel een aantal bezigheden zoeken voor onderweg. De geweldige natuur bestuderen bijvoorbeeld. Op 24 december wil ik terug in België zijn. Die avond zal ik in Heusden-Zolder deelnemen aan de kerstmaaltijd van de minderbedeelden van de Sint-Vincentius-vereniging. Bovendien wil ik dan ook de opbrengst van mijn tocht overhandigen."

Pauls tocht kan je volgen op www.metpaulnaarfatima.tk

Meer info ook op 011/42.01.96, 0476/33.12.47 of 0479/49.16.44

Programma cursus natuurgids 2004 te Bokrijk

Voor de huidige cursussen in Bokrijk wordt stilaan de eindspurt ingezet. Er zijn nog een aantal lessen en excursies, met aan het einde de evaluatie. Er moet nog een stagewandeling gedaan worden en een eindwerk afgeleverd. Drukke tijden dus voor de cursisten. Ter herinnering geven we hierna nog de resterende lessen en excursies.

Zaterdag	Donderdag
25 sep (4 sep)	(16 sep) 30 sep
2 okt	23 sep
9 okt	7 okt
16 okt	14 okt
23 okt	2 sep
30 okt	28 okt
6 nov	21 okt
13 nov	4 nov
20 nov	18 nov
27 nov	25 nov
4 dec	4 dec
	Excursie landschappen Domein Bokrijk
	Les: evolutie - erfelijkheid
	Les: insecten en andere kleine beestjes
	Excursie: herfst in het bos, paddestoelen
	Les: synthese bos en heide
	Les: Milieubeleid 1
	Les: natuurbeheer
	Les: Milieubeleid 2
	Les: methodiek, engagement, evaluatie
	Inleveren eindwerken, diareeksen
	Eindevaluatiegesprek
	Slotzitting Kasteel Domein Bokrijk (15 uur)

Cursussen 2005

Cursus Natuur-in-zicht in het Bosmuseum in Gerhagen:

Een cursus Natuur-in-zicht is gepland in het Dopphuis in Hasselt. Periode 18/03/2005 – 19/06/2005, telkens op vrijdagvoormiddag van 9 tot 12 uur;

De twee cursussen natuurgids in het Groene Huis op donderdag en zaterdag starten de eerste week van februari (3 en 5 februari).

Het ontstaan van een heksenkring

Achteraf bekeken

Natuurbelevissen van “two old (not fat) ladies”

De (buiten)gewone bronlibel (Cordulegaster boltonii)

Op zoek naar libellen in een deel van de Warmbeekvallei. Het leek een avontuurlijk idee en dat ontstond, nadat vorig jaar in onze tuin zich er een (buiten)gewone bronlibel liet zien.

En..... zo is het gekomen.

Bij het domein de Kiewit in Zonhoven werd een cursus Libellen gegeven. Deze fraaie zomervliegers waren al langer een bron van nieuwsgierigheid en inspiratie en dus ingeschreven. Nobby Thijs, onze docent wist ons helemaal te enthousiasmeren. Vol van verwachting werden een avond en enkele weekenddagen gevuld met het ontdekken van de leefwereld van deze kleine heikopters. Natuurlijk kwamen de anatomie en de levenscyclus aan de orde.

Een ander belangrijk onderdeel was, hoe ze te vangen en te determineren. De laatste dag gingen er zelfs twee libellenspecialisten mee, die onze angst voor de paardenbijter wisten te overwinnen. Tenslotte ontdekten we dat de paardenbijter geen mensenbijter is!

Libellen zijn allerminst schuw en durven zelfs op u af te vliegen, hetgeen eerder bij veel mensen afschrikt, dan aantrekt. Zo ontdekten we dat ons Limburg nog rijk is aan vele soorten en ook bijzondere soorten, zelfs een die alleen in de Kempen voorkomt: de Kempense heidelibel.

Zo ontstond de belangstelling voor libellen, die alsmaar groter werd. Ook in de eigen omgeving gingen we opletten of er heikoptertjes in de buurt waren.

Op een zomerse dag wordt er in de keuken afgewassen en buiten tegen de bosrand gaat een grote libel op een blad aan de boom zitten. Deze hadden we nog niet eerder gezien. De verrekijker snel van de keukentafel gepakt en zo rap mogelijk de locatie opgezocht. Deze libel was neergestreden om de laatste warme zonnestraltjes van die dag op zijn lijfje te laten schijnen. Onbekend maakt onbemind zegt het spreekwoord, maar dat was in dit geval niet waar. Gezocht in de “Veldgids Libellen” van Frank Bos en Marcel Wasscher en we waren stellig van mening dat het een gewone bronlibel moest zijn.

Nadat enige informatie werd ingewonnen bij mogelijke kenners, merkten we dat volgens deze veldgids het praktisch onmogelijk was dat deze soort zich in de buurt van de Warmbeek bevond. Dat maakt een mens nog nieuwsgieriger en we bleven iedere libel volgen, maar tevergeefs. Het najaar naderde, maar het liet ons niet los.

Deze zomer genoten we weer volop van de wandel- en fietsmogelijkheden in de Kempen en ook de libellen lieten zich weer zien. Nee, geen gewone bronlibel. Allerlei soorten juffertjes, waaronder de weidebeekjuffer, verschillende glazenmakers, o.a. de paardenbijter, maar geen gewone bronlibel. Inmiddels door ons omgedoopt tot buitengewone bronlibel.

Het zou de titel van een boek kunnen zijn “ Op zoek naar de buitengewone bronlibel”. We trokken de stoute schoenen aan en gingen op wandeltocht door de Warmbeekvallei, die gewone bronlibel wilden we vinden!

De start werd gemaakt aan de duiker bij het kanaal van Bochoit-Herenthals in Sint Huijbrechts-Lille. Bloedheer weer, maar de koelte van de beek deed goed. Moeizaam zakten we op ons achterwerk het talud af en kwamen aan de rand van de beek. De weidebeekjuffers, die fraaie donkerblauw geveugelde mannetjes en de bijna koperkleurige vrouwtjes dwarrelden rond ons. De mannetjes zaten op de begroeiing in het water of langs de kant op een tak of een rietstengel en loerden zo of er vrouwtjes in de buurt kwamen, waar dan de achtervolging op werd ingezet. De natuur rondom was

ruig en er was bijna niet door te komen. De brandnetels en bramen menshoog en dus al snel besloten we door de beek te gaan waden. We ontdekten dat die optie ook niet de goede was, want we zakten tot onze knieholten in de modder en bovendien was het zeer zwaar lopen in het water. Dus de ruige vegetatie dan maar trotseren.

Au, au en nog eens au, ondanks de lange mouwen en lange broeken, de braampikkels kwamen er doorheen. De koperen ploert scheen ongenadig. We kregen er een heet hoofd van ondanks onze breedgerande hoeden. Maar waar een wil is, is een weg dus we zullen doorgaan tot.....

En, jawel daar is die dan, DE GEWONE BRONLIBEL en nog wel het mannetje. Hij ging juist op een dode rietstengel zitten. Ons hart kreeg een ferme adrenalinischeut en we durfden niet meer te praten,

Gewone bronlibel

angstig daardoor dat vredige voldane gevoel van te hebben gevonden wat onmogelijk leek, hierdoor te verliezen. Een foto, ja een foto moest het bewijs leveren. Dat betekent wel dichterbij, nog dichterbij, nog dichterbij tot bijna in de Warmbeek vallen, maar het resultaat is ongelooflijk fraai. Het mannetje met de felgroene ogen staat er schitterend op. Tot onze verbazing was hij niet bang om gefotografeerd te worden en vloog zelfs, met mensen zo dichtbij, niet weg. Lange tijd konden we ons geluk niet op en was het moeilijke terrein ineens niet meer zo onoverwinnelijk.

We komen langs eigendommen, die tot aan de Warmbeek zijn afgerasterd. Langs akkers, waardoor de bemesting van die akkers, geen planten meer in de beek groeien en dus geen libellen te zien zijn.

Dan opeens een huisje met een kleine wei, een houtopslag en daar worden we welkom geheten door

het vrouwtje van de gewone bronlibel. Ze is niet schuw en vliegt recht op ons af.

Vlak voor ons begint ze te keren en maakt haar rondjes om zich goed te tonen. De fraaie groene ogen van meneer heeft ze niet en dus zijn we er zeker van dat het een "zij" is. Ook haar kunnen we uitgebreid bewonderen en die adrenalinischeut nemen we er graag bij.

Een tweede poging om op zoek te gaan naar deze (buiten)gewone bronlibel zit in het verschiert. We maken vanwege de hitte een pas op de plaats, maar we hopen binnenkort nog de gelegenheid te hebben de Warmbeek verder te volgen op zoek naar meerdere exemplaren van deze fraaie libellensoort.

Magda van Praet

Wijn van Doezelaar

De nieuwe Natuurkalender is weer uit

Deze uitgave bevat natuurwandelingen en vormingsinitiatieven die door natuurverenigingen worden georganiseerd van juli tot en met december 2004. In ongeveer 250 activiteiten worden geïnteresseerden in staat gesteld bijna alle natuurgebieden in Limburg onder deskundige begeleiding te bezoeken. Alle mogelijke onderwerpen komen aan bod: planten, dieren, geologie en ondergrond, natuurbeheer... Deze brochure is gratis te verkrijgen in onder andere de natuurcentra, bibliotheken en VV-kantoren. Hij kan ook worden aangevraagd bij: PNC, Het Groene Huis.

Natuurpunt Educatie

Educatief Natuurbeheer Limburg

Groene Huis, Domein Bokrijk

Genk

Betreft: uitnodiging bijeenkomst Educatief Natuurbeheer ma 11 oktober, 18u, Domein Kiewit.

Geachte natuurgids,

Misschien heb je al gehoord van het project Educatief Natuurbeheer van Natuurpunt. Dit project wil zoveel mogelijk kinderen enthousiast maken voor natuur. Dit gebeurt in drie stappen; eerst wordt er in de klas een diavoorstelling over natuur gegeven, vervolgens gaan de kinderen aan natuurbeheer doen in een nabijgelegen natuurgebied, en als afsluiter is er een lentewandeling.

Dankzij de hulp van vele vrijwilligers is het Educatief Natuurbeheer kunnen uitgroeien tot wat het nu is: een natuureducatief project dat op heel wat belangstelling van de scholen kan rekenen, en met veel jonge natuurbeschermers tot gevolg.

Om nog meer scholen aan te trekken en dus nog meer kinderen de kans te geven om aan het project Educatief natuurbeheer deel te nemen, willen we het project uitbreiden, en dit in samenwerking met vrijwilligers.

Ben je geïnteresseerd om, naast wandelingen gidsen, ook 'ns een klas enthousiaste kinderen te begeleiden tijdens natuurbeheerwerken?

Probeer er dan zeker bij te zijn op maandag 11 oktober '04. We organiseren voor alle geïnteresseerden een bijeenkomst over het Educatief natuurbeheer. Het is de bedoeling om met de aanwezigen van gedachten te wisselen over de uitbreiding van het project, behoefte aan ev. vorming en opleiding....

De bijeenkomst start om 18u en gaat door in het bio-lokaal van het Domein Kiewit. Wij zorgen voor een hapje en een drankje.

We hopen je daar te mogen ontmoeten,

Graag een seintje als je komt.

Met vriendelijke groeten,

De educatieve medewerkers,

André Mulders: 0478/62.55.91 of andre.mulders@natuurpunt.be

Corina Cools: 0478/33.52.40 of corina.cools@natuurpunt.be

Maite Grugeon: 0473/55.16.24 of maite.grugeon@natuurpunt.be

Met steun van:

Natuur daar zorgen we voor

gaan wij even naar rechts en dan direct linksaf. Bij de volgende dwarsweg naar links richting Valmeer. Na ca. 350 meter weer naar rechts en het pad blijven volgen. Dit veldpad is vaak omgeploegd. Na ca. 700 meter mondt het pad uit op een dwarsweg. We nemen direct de veldweg naar rechts en lopen na 50 meter rechts van weilanden (dus niet het pad volgen dat parallel aan de hoogspanningsmasten loopt) tot aan een 5-sprong, waar wij naar links gaan, richting Kersenweide.

Een honderdtal meter daar voorbij gaan we naar rechts over een vaak omgeploegd pad. Na 300 meter arriveren wij op een verharde weg die ons onlaag voert naar het deeldorp Wonk in het dal van de Geer. Aan onze linkerkant zien wij een van de vele afgravingen en op de betonnen bertrand groeien enige mossorten. Bijna beneden zien we links en rechts sporen van Les Grottes. Duidelijk te zien dat onze voor-voorvaderen al gebruikt maakten van de kalksteen in de berg. Nu is er nog champignonteelt.

Bij een meersprong houden we links aan, Rue de la Rose, gevolgd door dwarsweg Rue des Martyrs waar we naar links gaan. Via een bocht bereiken we de Geer die we oversteken. We komen weer op een vijsprong. Voor ons zien we Taverne Du Geer, een mogelijke rustplaats die op woensdag gesloten is.

De Geer

Mogen wij als Nederlandse Limburgers trots zijn op de Geul, die uit België komt, dan mogen de mensen hier trots zijn op de Geer (Jeker). Zij heeft wel niet het verval van de Geul maar de weg die zij door het landschap zoekt is uniek. In Wallonië beginnend komt zij Vlaams-Limburg binnen waar zij dwars door Tongeren haar weg vervolgt om bij Glons weer terug te keren in Wallonië. Al kronkelend gaat zij verder door heel Bassenge om via Kanne onder het Alberkanal door te duiken en richting Maastricht te gaan, waar zij uiteindelijk in onze Maas uitkomt.

Voor Belgische begrippen een tocht door een andere gemeente, een ander gewest, een ander taalgebied en tot slot een ander land. Een prachtige biotoop voor waterdieren, planten, insecten, vogels etc. etc. Helaas is de waterkwaliteit nog niet al te best en ook het landgebruik eromheen is niet bepaald natuurvriendelijk. Toch wordt er al op enkele plaatsen hard gewerkt om het tij te doen keren. Een enkele 'verdwene' vissoort is al weer gesignaleerd, de aandachtige vogelaar kan een gele kwikstaart of een ijsvogel betrappen en floristen vinden ook heel

wat van hun gading. In de gebieden direct grenzend aan de vele goten is er toch een aparte flora en fauna zich aan het ontwikkelen.

Wij gaan voor de Taverne naar links, de Rue Champs des Courses in. We lopen nu langs wat bebouwing door de Geervallei richting Eben Ezer. De eerste zijweg rechts negeren we, ook de zijweg waar een rustbank staat, maar bij de volgende V-splitsing houden we (voor de hoogspanningsmasten) rechts aan. Bij een viersprong na ca. 100 meter rechtdoor tot aan de grote voorrangsweg. Deze steken we over en gaan links de veldweg in omhoog. Na 30 meter naar rechts tot aan een brede verharde weg. Hier gaan we 50 meter naar rechts omhoog en dan in de bochten links omhoog. Dit pad blijven we voorlopig rechtdoor volgen.

Over de hoogvlakte

We komen weer op een hoogvlakte, nu ten zuidoosten van de Geer, terwijl we eerst ten noordwesten liepen. We hebben nu prachtige vergezichten op de Geervallei en links, in het Montagne St. Pierre, op grootschalige mergelwinning door o.a. C.B.R. (Cimenteries et Briqueteries Reunies), de Belgische familie van onze ENCI.

Schatkamer van de natuur

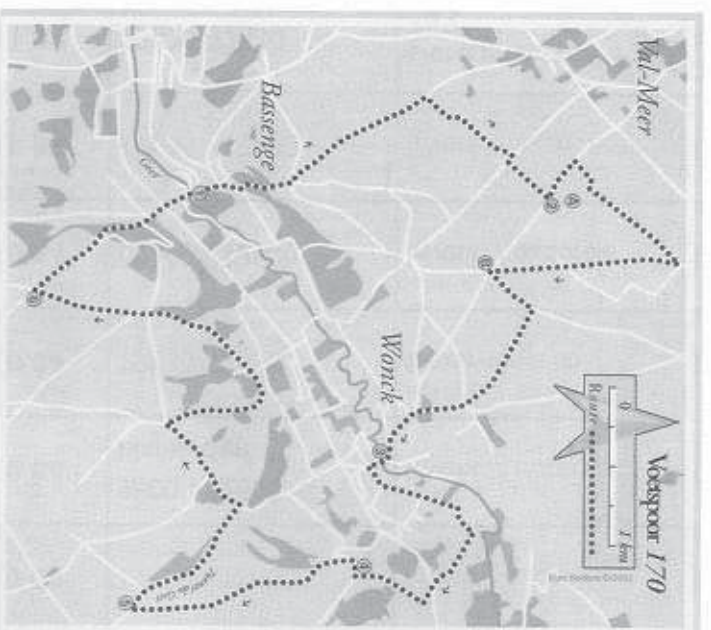
Uit EUGLENA, 6^e jaargang nr. 2 (1987), het contactblad van de Belgische jeugdbond voor Natuurstudie en milieubestemming blijkt dat de toenmalige St. Pietersberg een schatkamer van de natuur was. Tenminste 10 soorten orchideeën, ook zo'n 50 soorten landslakken, talloze specifieke dagvlinders waarvan het Dambordje als symbool van het Rifuge Naturel is gekozen, sprinkhanen, mieren, een rijke zweefvliegfauna en nog veel meer, te veel om op te noemen. Ook de fauna was goed vertegenwoordigd met legio muizensoorten, vos, das en eikelmuis alom en niet te vergeten binnenin de berg de vleermuizen. Om van de verdere flora maar niet te spreken. Vanaf 1979 vind er al natuurbeheer plaats dat ook goed geëvalueerd wordt. Natuurbeschermers van het eerste uur en grote promotor van het Montagne St. Pierre, Heyoule heeft er zelfs een reservaat met zijn naam gekregen. In de Jekervallei zelf is er nog een levensvatbare dassenpopulatie die door de Belgische Dassenwerkgroep geïnventariseerd is. Schrijver dezes en Jan Backbier hebben als leden van de Nederlands Limburgse Dassenwerkgroep ook in de Jekervallei een steekproef naar het voorkomen van de das gehouden. Dit om de migratieroutes en verbindingsroutes tussen de

dassen uit de streek Maastricht-Aken-Luik-Tongeren vast te stellen. Met succes dus.

Deze groeve is gelegen in de dalwand van de uitlopers van de St. Pietersberg tussen Lixhe en Wonk. Het plateau heeft hier een maximale hoogte van 150 meter. Hier worden kalkstenen uit de Formatie van Gulpen gewonnen voor de cementindustrie. Er is hier 'nieuwe natuur' gemaakt, we zien zelfs meren en een deel van het gebied dat voor 'zandwinning' wordt gebruikt is nu ook door motor- en andere crossers ontdekt. Bij een viersprong gaan we rechtdoor, dan een zijweg negeren en bij een grote dwarsweg schuin rechts. Wij dalen nu met links van ons een grote slenk en rechts de Coteau du Tunnel.

Le Tunnel du Geer

In WO I werd een reeds lang bestaand plan en wens van de koning der Belgen Leopold II en de Duitse keizer Wilhelm uit 1903 op bevel van de Duitse legerleiding uitgevoerd. Een spoorverbinding vanuit Tongeren naar Gemmenich als aansluiting van het Belgische op het Duitse spoorweginet omdat de bestaande verbinding vanuit Antwerpen via Ans-Luik-Verviers nogal wat onvolkomenheden telde. Het moest een spoorweg worden voor snel internationaal verkeer en dus van beste kwaliteit zijn. Tweesporig met uitbreidingsmogelijkheid tot vier. Geen hinder- nissen: de spoorlijn zal nergens een spoorlijn of een landweg op gelijk niveau kruisen!

In het kader van die doelstelling moest door het Montage de St. Pierre een tunnel aangelegd worden. Volgens de toen geldende methodes werd van twee kanten met eerst smallere tunnels naar elkaar toegewerkt. Eens de verbinding tussen die tunnels tot stand gekomen, de doorsteek, wordt alles op de vereiste maat gemaakt. De Geertunnel wordt 1640 meter lang en de inwendige breedte van de tweesporige tunnel zal 8,60 meter bedragen, de hoogte 6,50 meter. Nadat al heel wat andere werkzaamheden in deze streek in gang zijn gezet t.b.v. het spoor, begint men op 21 mei 1915 aan de oostkant te Wonk en op 7 juni aan de westkant te Lixhe aan de feitelijke tunnelmakerij. Op 17 december 1915 is er de doorsteek. De gehele tunnel is klaar op 30 december 1916.

De bouw van de hele spoorlijn duurde van 20 januari 1915 tot 6 januari 1918 en aangezien de oorlog toen nog in volle gang was, is het spoor tot 1918 in gebruik geweest voor Duitse militaire doeleinden.¹ De zeer droge kalkbodem van deze helling zorgt hier voor een extreem kalkgrasland. Beneden zien wij, terwijl we het ongetwijfeld al gehoord hadden, dat er een spoortunnel uit de berg komt. Om dat goed te zien gaan we even de brug op.

Om onze wandeling voort te zetten gaan wij echter naar links, weer omhoog via een kronkelend pad. We negeren zijweggetjes, komen aan een viersprong en gaan daar rechtsaf naar omlaag. De weg wordt verhard, we zien het spoor weer en passeren enkele huizen. We volgende verharde weg, negeren een zijweg rechts onder het spoor door en een zijweg links. Onze weg buigt van het spoor af, gaat omhoog en wordt weer onverhard. Het gedeelte rechts van ons tot aan het spoor is het Reserve Naturelle Derriere-La-Vaux (natuurreserveat achter de vallei). Bij een vijsprong, met rechts een kersenboomgaard, rechtdoor weer naar het plateau. Na 300 meter bij een viersprong rechts aanhouden en omlaag blijven lopen tot aan de grote weg. Het kronkelt nogal maar als u het breedste pad aanhoudt en richting geluid loopt lukt dat wel.

Bij de verkeersweg naar rechts, onder het spoor door en bij de zijweg naar Wonk oversteken en volgen. Al snel duikt de Geer op en ziet u weer de borden met 'P' bij het Maison Communale waar onze auto's geparkeerd staan.

¹ Bron: Jaak Nijssen, opbouwwerk Voeren 1985

Vormingsactiviteiten van de Werkgroep Limburgse Natuurgidsen VZW i.s.m LIKONA

Datum 2004	Uur	Activiteit	Gids / Begeleider	i.s.m. LIKONA	Plaats	Plaats van Afspraak
25 09 04	09h00 - 12h00	Invent./ excursie	R. Boeykens	Mycolim	Nietelbroeken	9h00: Carpooling Diepenbeek
30.09.04	19h30-22h30	Determineren	Luc Lenaerts	Mycolim	Groene Huis Bokrijk	19h30 Groene Huis
02 10 04	09h00 - 12h00	Invent. / excursie	J. Cornelis	Mycolim	Hengelhoef	9h00: Parking Hengelhoef
02 10 04	14h00 - 17h00	Invent./ excursie	J. Cornelis	Mycolim	Kelchterhoef	14h00: Hoeve Jan
09 10 04	9h00 - 12h00 Namiddag?	Invent. / excursie	G. Tilkin	Mycolim	De Teut	9h00: Holstenhoeve Zonhoven
14.10.04	19h30-22h30	Determineren	Luc Lenaerts	Mycolim	Groene Huis Bokrijk	19h30 Groene Huis
17 10 04	09h00 - 12h00	Invent. / excursie	Luc Lenaerts	Mycolim	Rand mijnterril Houthalen	9h00: Hoofdgebouw mijn Houthalen
17 10 04	14h00 - 17h00	Invent. / excursie	Luc Lenaerts	Mycolim	Kasteelbos Remo	14h00: Hoofdgebouw mijn Houthalen
18.11.04	19h30-22h30	Deteremineren + dia's	Luc Lenaerts	Mycolim	Groene Huis Bokrijk	19h30 Groene Huis